

VÄRLDEN OCH VI

Tidskrift om FN, demokrati och federalism

Detta nummer innehåller bl.a. ett utförligt referat från ett välbalanserat seminarium i Lund, med inledare från Världsfederalisterna, Europafederalisterna och Sida.

Runt om i världen kämpar grupper inom etablerade länder – framförallt diktaturer – för mer självständighet. Vi tittar på en konflikt av detta slag som fick en fredlig lösning för över 80 år sedan – Åland.

Ett av världsfederationsrörelsens väsentliga mål är en global rättsordning. I dagarna har Sverige som ratificerat stadgarna för den internationella brottsmålsdomstolen, ICC.

En del av publiken vid världsfederalist-seminariet i Lund 31 mars

Innehåll:

Federalistseminarium i Lund

- *Martin Hagvall*
- *Peter Thyselius*
- *Helena Thorfinn*

Vi hörs inte tillräckligt!

Ålandsk modell väcker intresse

Sverige ratificerar ICC-stadgan

Smarta sanktioner?

EU i Sverige

Ett utförligt referat

Ja, visst kan vi bli bättre!

Självstyrelse i Östersjön

Ett steg framåt

Kritiska synpunkter

Medias intresse för ligister

Nummer 2-3

Årgång 53

2001

Federalist-seminarium i Lund

SVF anordnade 31/3 ett seminarium i Lund. Det skedde till minne av två av SVF:s medlemmar, Hans Regnéll och Karl-Reinhold Haellqvist, som båda avled våren 2000. Det var två betydande personligheter, som betytt mycket för vår förening under en lång följd av år. Inledare var Martin Hagvall, Peter Thyselius och Helena Thorfinn.

Dom lokala arrangemangen, inklusive kaffepaus mellan seminariet och det därefter följande årsmötet, sköttes på ett utomordentligt sätt av Ragnar Bremle och Helga Regnéll.

Det följande är avkortade versioner av först inledarna ("panelen") och därefter några av inläggen från den följande diskussionen.

Panel: Peter Thyselius, Martin Hagvall, Helena Thorfinn.

Martin Hagvall:

Martin Hagvall är ordförande för SVF, Sveriges Världsfederalister

Seminariet skall ju rikta blickarna mot de nya federalistiska idéströmningar som i och för sig har funnits under en lång tid, men som hela tiden förändras eftersom vår värld förändras. Förutsättningarna ändras ju hela tiden. Vi som arbetar aktivt som federalister måste hela tiden förhålla oss till de problem som vi står inför just här och nu.

Själv är jag inspirerad av att jag fick vara med i **den svenska FN-delegationen** i höstas, som folkrörelserepresentant. Då fick jag se mycket av det som man tidigare har tagit del av i teorin: Diplomaternas konflikt mellan å ena sidan instruktionerna från ländernas regeringar, och å andra sidan FN:s arbete. Diplomater som, precis som vanliga människor, vill göra en karriär och ett bra arbete, men i detta fallet på en global arena och i sin stats tjänst.

Det som kanske var allra mest intressant för mig var att se hur EU-länderna samarbetar inom ramen för FN. Jag hade nog inte riktigt förstått tidigare i vilken utsträckning EU-länderna faktiskt samordnar sina positioner i FN:s arbete. Detta kan man förstå ha synpunkter på, men det är ett faktum att EU är

en av de starkaste maktfaktorerna i FN:s Generalförsamling .

Jag hade förmånen att få delta på vissa interna överläggningar inom ramen för EU-samarbetet. För övrigt hade jag full rätt att delta på i princip alla möten där diplomaterna hade tillträde, i Generalförsamlingen, i Säkerhetsrådet, i utskotten osv. Men kanske mest fascinerande av allt var de små rummen där EU-länderna träffas runt ett bord, där man ömsom talar engelska och franska, och där man är enormt friskspråkig kring diplomati och förhandlingspositioner.

EU är en av de starkaste maktfaktorerna i FN:s Generalförsamling

Och lika fascinerande som det internationella politiska spelet kan vara, lika fundersam kan man förstås som internationalist och världsfederalist bli över att våra öden, mänsklighetens öde, på sätt och vis vilar i händerna på den sortens spel, där diplomatin, överläggningar mellan stater, är det främsta instrumentet för att lösa vår tids stora utmaningar. Det framgick med all önskvärd tydlighet

för mig då, precis som jag har varit övertygad om innan, att dessa redskap är helt otillräckliga för att vi skall kunna lösa globala problem såsom krig, orättvisor miljöförstöring, m.m. – det krävs egentligen helt andra förutsättningar och mekanismer för att kunna klara av detta.

Målet och vägen dit

Världsfederalisternas arbete skulle grovt kunna delas upp i *målfokusering* och *strategifokusering*. Med målfokusering avser jag fokus på det absoluta målet. Hur kommer en visionär global rättsordning att se ut? Skall det vara enligt den ena eller andra modellen? Skall det inkludera sociala frågor eller skall det enbart vara fredsbevarande? Sådana frågor ägnades mycket tanke och kraft åt framför allt under de första decennierna efter andra världskriget. Strategifokusering leder till frågeställningar som: *Hur kan vi nå närmare målet? Vad är det för konkreta*

politiska
frågor

FN skall stärkas och reformeras

och tendenser som är aktuella nu, som kan ge vägledning för oss på vägen dit?

Mål

Är det önskvärt att uppnå en världsfederation, dvs. en global demokratisk rättsordning? Skulle världen se bättre ut under sådana omständigheter än under den världsförordning vi har i dag? Frågan kan verka akademisk, men om vi är överens om att det här är ett mål värt att sträva efter så blir det ju väldigt intressant att se om man i dag kan ta små steg som går i den riktningen. Vilka metoder och redskap har mänskligheten i dag för att lösa samhällsproblemen? Och vilka redskap skulle man ha om världen var strukturerad på ett annorlunda sätt? När det gäller t.ex. mänsklighetens möjligheter att nå fred, rättvisa, säkerhet, välfärd osv. Och vad har världsfederalisterna att erbjuda som skulle kunna ge mänskligheten bättre möjligheter än annars?

Utgångspunkten är ju att legitima globala institutioner borde få ökade möjligheter att fatta beslut i just sådana frågor som berör hela mänskligheten. Och det medför på något sätt att samhället får ökade möjligheter att lösa problemen. Positivt därför att man kan verka enat för att uppnå lösningar, istället för att vara splittrade. Negativt därför att enskilda länder och grupper som annars kan orsaka skada får mindre handlingsutrymme. "Rätten styr över makten i stället för att makten styr över rätten!"

Vad är då staternas riktiga roll? Man skulle kunna säga att många av staterna i dag är så upptagna med att göra allt – från lokala frågor till internationell politik – att de inte kan fokusera på sådant som de är bäst ägnade till, nämligen de nationella frågorna.

Målet: en global rättsordning

Globaliseringen medför också att staternas roll alltmer undermineras, och det skapar ju ett behov av samordning på global nivå som är större nu än någonsin tidigare. Aldrig någonsin har våra liv påverkats så mycket av vad som händer på andra platser i världen.

Sedan glömmes man ibland att vi på sätt och vis har en slags världsregering redan idag. Vi har stormakter, vi har stora internationella företag, osv.. Den mest relevanta frågan är kanske därför inte *hur* vi skall ha ett världsstyre, utan under vilka former vi vill att världen skall styras! Skall det vara under former där människor har större möjlighet till inflytande, eller skall det vara under former där de starkaste styr och då ofta i intressen som inte är förenliga med folkviljan.

Strategi

Sveriges Världsfederalister är (i Sverige) en ödmjuk, liten organisation, men är del av en internationell rörelse som håller en mycket hög profil i det internationella samarbetet mellan folk rörelser. Vår rörelse leder flera internationella koalitioner som har varit instrumentella inom flera områden, t.ex. i förverkligandet av en permanent brottsmålsdomstol. På fredskonferensen i Haag 1999, svarade Världsfederaliströrelsen för posten som generalsekreterare, som välkomnade Kofi Annan vid hans besök där. I frågan om folk rörelsers rättigheter att delta så mycket som möjligt vid förhandlingarna i FN är vi en av de ledande. Detta visar att världsfederalisterna arbetar praktiskt och pragmatiskt. Vi sitter inte enbart och funderar "oj, vad världen skulle bli bättre om den såg annorlunda ut", utan vi kastar oss rätt in i verkligheten! Där strävar vi efter att hitta områden där vi kan göra en insats som bidrar till att föra världen lite närmare visionen om en global rättsordning.

Strategin: små steg närmare målet

Vid en historisk betraktelse, om man noterar hur debatten har gått under 1900-talet mellan akademiker, politiker, forskare osv. avseende "vilka internationella redskap är berättigade i arbetet för att lösa globala problem" så kan man notera hur positionen har skjutits framåt och framåt hela tiden, mot en

ökad acceptans för starkare globala instrument. I början av 1900-talet ifrågasatte många tongivande, även relativt progressiva, akademiker tanken på permanenta internationella domstolar med vissa bindande befogenheter – det ansågs inte önskvärt och det var oerhört kontroversiellt. I dag skulle knappt ens de mest konservativa tänkarna ifrågasätta detta. Viktiga frågor som världsfederalisterna har förespråkat under seklets gång har blivit verklighet på grund av samhällsutvecklingen. Många har under tiden reviderat sina normativa uppfattningar om vad som är önskvärt medan världsfederalisterna oftast har stått fast vid sina principer. I många svenska folkrörelser har det t.ex. fram till nyligen varit ganska kontroversiellt att verka för att FN skall stärkas och reformeras samt att individer i stället för stater bör stå i centrum, medan världsfederalisterna konsekvent har förespråkat detta. Idag börjar begrepp som t.ex. "humanitär intervention" vinna gehör bland såväl politiska företrädare som folkrörelser. Så slutsatsen är att kraften i våra idéer har kvarstått ganska orubbade hela tiden.

Var står vi?

Det är uppenbart att mänskligheten under 1900-talet inte har nått fram till någon världsfederation, och det kanske vi inte kommer att göra under detta sekel heller. Men viktiga framsteg har ändå gjorts och görs när det gäller internationella domstolar, när det gäller reglering av naturresurser, ansvarstagandet för mänskliga rättigheter, internationella fredsbevarande insatser, osv. Värderingar har ändrats: slå upp Nordisk Familjebok från 1920-talet och notera hur etniska grupper definieras, och jämför med motsvarande definitioner idag – det har gått framåt!

Brott mot mänskligheten, etc.

Vem du än är i världen – och detta är något som har börjat vinna stöd i en fråga som vi ju har drivit i decennier – begår du ett brott så skall du straffas! Diplomatsk immunitet, om du är statschef eller vad som helst övrigt, det är i princip oväsentligt. Statens suveränitet bör aldrig få bli en täckmantel för brott mot mänskligheten. Vi har sett hur samhället är på väg att göra stora framsteg men det finns mycket kvar att göra.

Humanitär intervention talas det mycket om där världssamfundet har ett ansvar att uppfylla mot de som drabbas. Grundprincipen är att människors rätt till skydd undan konflikt och misär är viktigare än statens suveränitet – detta har också FN:s generalsekreterare engagerat sig i.

"Smarta sanktioner" innebär att man försöker rikta sanktionerna mot de som är skyldiga, så att inte hela folket skall drabbas. Med andra ord eftersträvas en annan utveckling än den, som vi har sett i Irak, där sanktionerna ju har fått förödande konsekvenser för befolkningen, medan Saddam Hussein sitter i orubbat bo.

"Ny diplomati" är ett annat begrepp som jag gärna skulle vilja lyfta fram. Det är när folkrörelser, internationella organisationer och progressiva regeringar arbetar ihop i frågor och driver dessa framåt, även om det finns en stormakt eller två eller kanske tre som motsätter sig en utveckling. Kraften i det här samarbetet är också så stark att man kan lyckas trots att stormakter säger nej. Vi har sett Ottawaprocessen, som ju ledde till Nobels fredspris för folkrörelsearbetet i fråga om landminor. Vi har sett Romförhandlingarna gällande Brottsmålsdomstolen [ICC], vi har sett Haagkonferensen o.s.v.

Europafederalismen är en oerhört viktig fråga för Europa. Men den kan ju också vara oerhört viktig för det globala samhället – om det som är positivt i Europasamarbetet ackompanjeras av liknande utvecklingslinjer i andra delar av världen. Det finns ju de som tror att det kommer att bildas några olika storregioner i världen, som samarbetar med varandra. Andra framhåller att en Europafederation kan skapa tydliga förutsättningar för en global rättsordning, dvs. att den kan bli ett föredöme, som är pådrivande tillsammans med andra faktorer, för en reformering av det globala samhället. Självt tror jag att detta är en av de stora utmaningarna för Europaintegrationen som projekt: Huruvida processen kommer att ha någon allmängiltighet som är relevant även på en global nivå. Här är jag inte helt övertygad, men har ett öppet sinne. Europa- och världsfederalister har såväl historiskt som idag en del gemensamma intressen och förenas naturligtvis också i en övertygelse om att de suveräna nationalstaterna inte förmår lösa världssamhällets viktiga utmaningar. ■

Peter Thyselius:

Peter Thyselius är ordförande för Sveriges Europafederalister

Martin sa ju att Sveriges Världsfederalister är en liten och ödmjuk organisation. Svenska Europafederalisterna är förvisso också en liten organisation, men absolut inte ödmjuk. Åtminstone jag försöker att vara så uppkäftig som möjligt. Jag tror att om man är provokativ så tvingar man andra människor att tänka efter, att ta ställning. Jag brukar säga att det är vi extremister som för världen framåt. Med extremister så menar jag då inte fanatiker, för sådana människor är livsfarliga – de kan gå över lik för att nå sina mål! Utan extremister är människor som har extrema synpunkter. Att vara federalist i Sverige i dag är *mycket* extremt, även om de flesta här i rummet inte skulle betrakta sig själva som extremister.

Men det här är ju en ganska trist utveckling som bara har några år på nacken. Om man före 1994 (då vi ju hade en folkomröstning om vi skulle gå med i EU eller inte) förfäktade federalistiska idéer så blev man väl betraktad med visst överseende, som en utopisk stolle, men i alla fall som en ganska hygglig person. Nu betraktas vi snarast som anhängare av någon slags fascistisk superstat, och begreppet federalism har kommit att få en väldigt dålig klang i svensk debatt. Göran Persson, om han blir tillfrågad, rycker till som om någon petat på honom med en sådan där elektrisk pinne som man har att driva kossor med, så fort han hör ordet *federalism*: "Nej, nej, absolut inte, någon överstatlighet vill vi definitivt inte ha!"

Det är ju ganska konstigt, egentligen. För den modell som han förespråkar, mellanstatligheten inom Europa, det är ju en modell som bara gynnar de stora länderna: En federalistisk modell skulle ge de små staterna och de små folken mycket mer att säga till om. Tyskland, Frankrike och Storbritannien. Det vi syftar till är alltså en europeisk federation, och en **europaisk författning**, som ju saknas i EU. Men detta är bara ett steg på vägen mot en världsfederation. Realistiskt så inser jag att åtminstone jag inte lär uppleva detta i min livstid. Men det är självklart målet som vi strävar emot.

Den modell som jag ser framför mig är att det växer fram andra kontinentala federationer: i Sydamerika, Nordamerika, Afrika (är på gång faktiskt, där talar man om att bilda Afrikas Förenta Stater,

som en ersättning för OAU), och sedan får vi se). Det finns ett Sydostasiatiskt samarbete.

De flesta av de här börjar som ett ekonomiskt samarbete, det gjorde ju också EU en gång i tiden, där tanken var att aldrig någonsin mera skall Tyskland och Frankrike kunna kriga och utlösa ett nytt världskrig. Alltså skall man binda ihop ekonomierna så fast att det blir alldeles omöjligt. Och så långt har vi hunnit att jag inte tror på ett tysk-franskt krig.

Men den stora svårigheten för de här idéerna det är nationalismen. Jag har arbetat så gott som hela mitt vuxna liv med minoriteters och ursprungsfolks rättigheter - samer, indianer, maorier o.s.v. Jag är litet kluven i den här frågan till nationalismen. Jag tror att nationalismen är nödvändig, och till och med önskvärd, upp till en viss nivå. Att förtryckta folk har rättighet att tala sitt eget språk, att utöva sin egen religion och sin egen kultur, att läsa sin egen historia i skolan.

En federalistisk modell skulle ge de små staterna och de små folken mycket mer att säga till om.

Däremot tror jag inte att alla folk nödvändigtvis har rätt till en egen stat. Det finns t.ex. i Litauen ett litet folk som kallas karaiterna, som någon gång på 1400-talet (när Litauen var en stormakt som sträckte sig ner till Svarta Havet) hämtades hem från Krim-halvön som en personlig livvakt till kungen (jag tror Vytautas den Store). På den tiden var de en liten judisk sekt – i dag inte fler än 500 människor – och det skulle vara absurt att kräva att de skulle bilda en egen stat. Däremot måste man naturligtvis garantera dem alla rättigheter som en minoritet har, inom Litauens gränser. Det var tur för dem att de hade slutat upp att kalla sig judar, för de överlevde alltså den tyska ockupationen under det andra världskriget.

Statsnationalismen däremot tror jag är något ytterst destruktivt, och livsfarligt. Jag tror att det är den som har startat de flesta krig. Det är också gruppnationalismen som är den största och farligaste kraften *i dag* – vi har sett vad den leder till i Jugoslavien. Jag skall förresten ner till Novi Sad (som ligger i Vojvodina i norra Jugoslavien) i April, och prata om mänskliga rättigheter på ett seminarium (som unga Europafederalister i Jugoslavien har ordnat) om mänskliga rättigheter i Jugoslavien och Balkan, efter Milosevic. ■

Helena Thorfinn:

Helena Thorfinn är en gammal vän till Hans Regnéll, med ett förflutet bl.a. som utrikeskorrespondent. Hon arbetar nu på Sida.

Jag träffade farbror Hans (Prof. Hans Regnéll, red anm.) någon gång i elva-tolv årsåldern, då jag hade nöjet att sitta bland hans högar av papper och lyssna på Abba-skivor med hans yngsta dotter - Kana. Senare i livet skrev jag en uppsats om Världsfederalisterna och fick både stöd och svar på många frågor av farbror Hans. Det är säkert också farbror Hans´ internationella arbete som inspirerade mig till det yrkesval jag har idag - som biståndsarbetare på Sida. När jag pratar här idag är det dock i första hand som farbror Hans vän, och inte i någon officiell Sida-roll. Jag ser det dock som min tunga plikt att, tyvärr, komplicera och problematisera lite kring det Martin och Peter just har talat om...

Det kan förefalla självklart att man har bistånd för fattigdomsbekämpning, men det är inte så självklart faktiskt. Det har lyfts upp på agendan internationellt under den senaste två-tre åren att man faktiskt måste "backa bandet" litet grand och säga att bistånd är inte handel i första hand, bistånd är inte att skapa möjligheter för svenska företag att få en plattform i tredje världen, utan det skall faktiskt vara en *fattigdomsbekämpande* kraft. Och innan man går in i en insats så måste man på något sätt definiera "hur bekämpar vi fattigdom genom det här?" Den här processen pågår i Sverige - jag sitter just nu i fattigdomsgruppen, som jobbar med detta, och jag jobbar med jämställdhetsfrågor. Men det pågår parallella processer, framförallt inom Världsbanken, där det finns något som heter PRSP, Poverty Reduction Strategy Processes, alltså processer som innebär att banken försöker lyfta fram fattigdomsfrågorna. Men att prata om fattigdom så där allmänhet är ju inte så lätt, och man försöker nu problematisera begreppet, och man talar allt oftare om ett multi-dimensionellt fattigdomsbegrepp.

Alltså: vad är det att vara fattig? Fattig är ju inte bara frånvaro av pengar utan fattigdom handlar t.ex. om frånvaro av hälsa, och möjligheter att göra något åt sin hälsa. Och har man ingen hälsa så har man ingen möjlighet att söka arbete, som gör att man kan få upp sin levnadsstandard. En annan definition av fattigdom är att en människa som är fattig har inga val. Och då handlar det om att välja var man bor, välja vad man äter, välja hur många barn

man får, välja hur man försörjer sig. Så då säger man inom Världsbanken och Sida: man skall ge valmöjligheter åt folk, det är ett tydligt fokus som man kan ha - man försöker bredda för fattiga människor valmöjligheten, och man måste lyssna på folk, man måste söka folkligt deltagande. Och att man inte skall göra fattiga människor till offer, utan försöka se dom som en potential för sin egen välfärd.

Man pratar ju mycket om att fattiga människor leds

En människa som är fattig har inga val

in i ännu djupare fattigdom. Har man fattiga föräldrar så får man ingen utbildning,

har man ingen utbildning så kan man aldrig skaffa sig ett arbete där man får någon typ av höjd levnadsstandard. Och har man ingen utbildning så kan man inte ta till sig information om t.ex. sjukdomar som AIDS eller barnbegränsning, eller hur man skall odla, hur man skall använda pesticider. Det finns spiraler som låser fast en i fattigdom, och hur kan man då med biståndet gå in där?

SIDA har fyra handlingsprogram; för *jämställdhet*, för hållbar *miljöutveckling*, för *mänskliga rättigheter* och *demokrati* och, som ett övergripande mål, att bekämpa *fattigdomen*. Man försöker sedan tänka på hur t.ex. kopplingen mellan mänskliga rättigheter och demokrati ser ut. Är det så att en demokrati per definition på något sätt är bättre att hantera fattigdom? Nej, så är det inte. Tyvärr är det inte så. Men det finns kanske en potential i demokrati att hantera fattigdom. Men det finns ju många länder som är demokratier som fortfarande har väldigt många fattiga. Och samma gäller för många icke-demokratier.

Och när man tittar på konflikter: är det så att fattigdom och konflikt på något sätt hänger ihop, att fattiga länder är mer benägna att gå in i konflikt, är det så att konflikt leder till fattigdom? Tanzania, ett gammalt biståndsland, är ett land med trettio etniska grupper, men av någon anledning finns det ingen konflikt mellan dessa. Till skillnad från i Rwanda så är det inga konflikter i Tanzania, trots att det är ett av världens fattigaste länder. Varför? Man skulle kunna tro att med en så fattig befolkning och ett så

dant tryck på naturresurserna så skulle det kunna leda till konflikter, men så är det inte.

Jag nämnde också **demokrati**. Vad är demokrati egentligen, vilka är det som röstar, som deltar i den demokratiska processen? Hur ser aktiviteten ut för olika grupper? Det finns, kan man säga, 120 olika sorts demokrati i dag - det är inte enhetligt vad det egentligen betyder. Är utbildningsnivån en förutsättning för demokrati? Det är sådant som de lärde tänker på.

Oftare och oftare är det så att **miljön**, framförallt rent vatten, kan var en orsak till konflikt. Bristen på rent vatten får fattigdom till följd. T.ex. i Sudan kan man se hur konflikten har förvärrats på grund av bristen på vatten och odlingsbar jord. Och man kan tänka sig ett scenario i framtiden när ren luft blir en hårdvaluta, när folk kommer att drivas från urbana områden.

Den problematik som jag själv jobbar med är kopplingen jämställdhet och fattigdom. Och det är faktiskt det område där det finns mest belägg för att det är väldigt effektivt att jobba med jämställdhetsarbete i tredje världen, att det direkt får till följd att fattigdomen minskar.

Att lära ett flickebarn läsa är väldigt väl spenderade pengar

Att lära ett flickebarn läsa är väldigt väl spenderade pengar, därför att flickebarn lär sina syskon läsa, och när dom blir kvinnor så föder dom barn senare, dom får mer välnärda barn, dom föder färre barn, och dom lär sina barn läsa om skolan skulle ha försvunnit, vilket är fallet i många delar av Afrika. Alltså det är väldigt väl spenderade pengar om man skall vara krass, att koncentrera det på kvinnor. Det har just kommit en stor rapport från Världsbanken som heter "Engendering Development". Den finns på Världsbankens hemsida [www.worldbank.org] Man visar där att länder med små könsskillnader är bättre också när det gäller mänskliga rättigheter och demokrati.

Korruption är ett problem av epidemiska dimensioner. Hur skall man jobba med lagarna om korruptionen är så utbredd att lagarna inte spelar någon roll? Även om det finns en god vilja att implementera lagar och internationell rätt, och man skulle komma på sanktionsmöjligheter, så är det som om allting man vill göra på ett överbyggande plan, på strukturell nivå, försvinner i korruption. Min avdelning på Sida håller på med skuldavskrivning för dom mest skuldsatta länderna. Och det är ock-

så diskuterat: är det vettigt att Sverige betalar miljoner till länder där man vet att det är en elit som har tagit dom pengar som borde ha använts för att betala skulderna, och man vet att dom pengarna troligen går rakt i fickorna på fel personer. Hur skall man förhålla sig till det? Och sen: HIV och AIDS som man inte kommer ifrån när man jobbar med tredje-världen-frågor därför att det är en sådan extrem katastrof - det går inte att likna vid någonting. Och mycket av det man tidigare sagt om hur man borde förhålla sig kan gälla t.ex. barnarbete. Jag har varit engagerad i Rädda Barnen, och internationella organisationer driver ju ofta att barn skall inte behöva arbeta. Men det är litet annorlunda nu i Afrika när det bara finns barn! - om det nu kommer att vara ett sånt läge att en hel generation dör så måste ju barnen få ha rätt att arbeta för att försörja sina yngre syskon. Så det ställer mycket på sin spets och ändrar på mycket som man tidigare tagit för givet. Och hur skall man jobba med det? Kan världsfederalismen komma åt sådana problem som är väldigt verkliga? Jag fick höra för bara någon vecka sedan att på många håll i Afrika anställer nu näringslivet två personer för varje person som skall anställas, för man räknar kallt med att någon av dom dör inom kort. Jag tror inte det går att föreställa sig, att förstå. Och det påverkar hela biståndet. Man ser ju inte allt som en hälsofråga utan som ett samhällsproblem.

En annan praktisk sak när det gäller internationell rätt: hur kommer man åt alla **handeldvapen** som flyter runt i världen? Det kostar 25 dollar att köpa en AK-74, en Kalasjnikov automatkarbin. Det är enormt mycket vapen som flyter runt på ett sätt som det inte har varit tidigare. Som någon sa i Somalia: "något som skulle slutat med knivhugg mellan två stycken klaner slutar nu med en massaker, och början till inbördeskrig". Vad gör vi med vapnen? Sedan kan man ju tala om internationell rätt, men vad gör vi med just dessa vapen? Och inte dom stora bomberna, som man kan lagstifta kring, utan med dom här vapnen som bara finns, i Rwanda t.ex. Det där är typiska frågor som jag inte vet hur man skall närma sig med internationell rätt överhuvudtaget - och dom finns, dom är väldigt mycket en realitet.

Det är ju känt att ju mer global världen blir desto mer lokal har människan behov av att vara på något sätt. Det finns ett oerhört behov av lokal identitet. Det kan ju ta sig olika uttryck, men det riskerar också att ta sig uttryck i våldsam regionalism. Men det skulle också kunna kanaliseras på andra sätt, med bra institutionsbyggande på decentraliserad nivå.

Etnicitet är ju ingenting som är beständigt eller som är av naturen givet, utan det är ju något som är konstruerat under årens lopp. Om man inte på något sätt löser regionala spänningar så förstärks sådana effekter. I Afrika är ju det väldigt väldigt tydligt. Och nu tar jag Tanzania igen: där är det oerhört många etniska grupper, men dom är inte så högt upp på individens lista över saker som är viktiga. I Rwanda däremot så står om man är tutsi eller hutu oerhört högt upp. Det här med "globala byn", som ju var ett populärt uttryck tidigare, och att det skulle finnas överbyggande kulturella normer där man skulle hitta varandra, det tycks inte fungera så som den här Marshall McLuhan tänkte sig. Hur skulle man möta dom här flödena med institutionsbyggande? Det är ju en väldigt intressant fråga. - Detta står ju inte i något motsatsförhållande till världsfederalismen, utan ligger helt i linje med den.

Jag är ju inte alls en organiserad världsfederalist, men jag kan se från min plattform där jag sitter idag så kan jag se hur en organisation som världsfederalisterna kan påverka dom internationella processer som pågår. Jag kan nämna GLOBKOM, som är en svensk parlamentarisk utredning som rullar nu. Man bjuder in alla i princip, man har en hemsida som är väldigt öppen, man har bjudit in till hearings runt om i landet. Man vill där undersöka hur det svenska biståndet skall se ut framöver

ICC är ju en väldigt vettig sak att lobba för - 139 länder har skrivit på, men ännu [mars 2001] har bara 29 av nödvändiga 60 ratificerat. Sedan den här rörelsen Attac är ju intressant tycker många på Sida, och jag själv också. Den är litet "yvig" nu vad jag förstår, men det är ju en väldigt bra idé det här med Tobin-skatten på internationella finansiella transaktioner. Att man skulle få pengar till skuldåttnader. Kanske världsfederalisterna kunde lägga sig bakom Attac och ge den större tyngd?

En fråga: vem skall bevaka internationell rätt? Det är extremt betydelsefullt hur FN-styrkorna uppför sig. Jag som jämställdhetsrådgivare på Sida kan inte låta bli att nämna, att bara i Moçambique när FN-styrkorna kommer in så ökar prostitutionen tusenfalt - det är skandal hur det ser ut i FN-styrkornas spår, och det är inte alls "good guys" som kommer in. Och det skadar oerhört mycket också vad FN-styrkorna gör - dom blir ett problem i sig själva i dom länder dit dom kommer. Och hur gör man med det? Det är inte bara prostitution, det är att man förstör dom lokala marknaderna för att man kommer in med för mycket pengar, så att man stör balansen. Dessutom uppför sig ofta dom här grabbarna inte så väl mot lokalbefolkningen. ■

Några inlägg från publiken:

Bertil Fiskesjö:

Ni är alla tre så kunniga och så oerhört intressanta att lyssna på. Men jag studsar när någon, som det förekommer då och då, ifrågasätter värdet av **mänskliga rättigheter** enligt västerländska definitioner och värdet av **demokrati** enligt våra definitioner - då blir jag upprörd helt enkelt! Därför att var jag än kommer i världen så gäller att uppskattningsen av att vi har vår individuella mänskliga värdighet är lika stor överallt. Svarta, gula, röda människor - i det här avseendet är vi lika tror jag. Vi skall inte skämmas för dom områden där vi i västerlandet hunnit ganska långt. Ta kvinnans ställning som ett exempel, vi har i Sverige gjort enorma framsteg, jämfört med dom flesta andra länder - fast vi inte är vid målet!

Likadant när det gäller demokrati: att folk skall kunna gå och rösta, och välja sina egna representan-

ter. Och framförallt att dom skall ha yttrandefrihet och möjlighet att komma ut med sitt budskap. Det är så fundamentalt viktigt för den mänskliga värdigheten. Så jag tycker inte vi skall skämmas för det som vi varit bra på i västerlandet, utan det skall vi fortsätta att slåss för, och fortsätta att försöka sprida.

Helena nämnde många viktiga spörsmål, korruptionen t.ex. Och där har vi varit för flata, även Sida, jag har sett exempel, särskilt i Afrika, hur pengarna har gått precis dit dom inte skulle gå. Där har vi varit för mesiga, och för rädda för att säga att "så får ni inte göra helt enkelt, dom pengarna skall gå till det här jordbruksprojektet och inte privat till några tjänstemän!" Vi är inte riktigt lika mesiga nu som vi har varit när det gäller hjälpverksamheten, men korruptionen är ju ett elände. Dom som nått ut bäst har fak-

tiskt varit enskilda organisationer, LRF i jordbruksprojekt, Röda Korset och andra frivilliga organisationer, som har gått förbi alla administratörer som vill kapa åt sig, och gått direkt ut till dom som behövde.

När det gäller federalism så är det ju en intressant sak i sig. Balansen mellan det federala styret och dom enskilda staterna – delstaternas makt och unionens makt – ändras fram och tillbaka, och så har det varit i andra länder också. Men för FN, och enligt världsfederalismen, så tror jag att det är oerhört viktigt att man inriktar sig på det som verkligen är grundläggande. Och som jag ser det då alltså gäller det att uppehålla freden i världen, att hindra det elände som krig alltid för med sig. Det är själva grunden. Och att främja ett rättssystem som ger den enskilda människan någorlunda möjlighet att hävda sin rätt, och behålla sin värdighet. Det tycker jag är det allra viktigaste från FN:s sida.

Detsamma gäller egentligen Europa också. Vad som är typiskt för EU är ju att man har misslyckats totalt med att bestämma organisationens klara mål. Man har istället tafsat på än det ena än det andra, och har lagt den ena förordningen, det ena direktivet, till det andra – men man har aldrig lyckats

Ulla Saeter:

Jag heter Ulla Saeter och jag är ordförande i Lunds FN-förening. För några veckor sedan hade vi ett seminarium om Sanktionerna mot Irak och då kastade jag ut en fråga: "Men världsfederalisterna, vad har hänt med dom?" och då satt Inger Sondén-Haellqvist där och sa "Jodå, dom lever, dom lever". Och då blev jag jätteglad när jag såg inbjudan till detta seminarium då tänkte jag "ah dom lever verkligen, det skall bli väldigt intressant att höra vad dom har att säga idag" Det är väl ett tjugotal år eller så jag var på åtskilliga seminarier med Hans Regnéll, och minns det och minns Karl-Reinhold mycket. Och trots att jag är så gammal så kom jag faktiskt ihåg också att jag läste Freds- och Konfliktforskning och skrev en liten uppsats på två poäng – det skulle man helt enkelt. Och då valde jag att skriva om "Världsregering: utopi, möjlighet eller nödvändighet?"

skaffa sig en konstitution! Det talas i media om EU:s grundlag, EU:s konstitution – men det finns ingen sådan -- det är rena bluffen! Istället har man plockat samman det ena efter det andra och fått detta sammelsurium som vi nu har.

Dock finns en del klara federala inslag redan, men det brukar man istället förneka. Vi har ju ett gemensamt parlament, vi har en domstol för hela området. Vi har beslutsfattande på övernationell nivå, med beslut som blir gällande i de olika staterna som ingår – det är ju klara federala inslag! Men så länge man inte klarar att ta sig samman vad denna "federation" skall göra och inte göra, så länge får vi det här motståndet mot EU som vi har i Sverige och i de flesta europeiska länder. Det beror väl mycket på att man – med rätta! – tycker att EU allt för mycket lägger sig i detaljfrågor -- "det där skall väl inte Bryssel lägga sig i" osv. Det ser jag som en stor fara för vidareutvecklingen av EU.

I anknytning till detta tycker jag det är väldigt betydelsefullt att världsfederalismen fortsätter att hela tiden fundera över *vad är det vi i verklighetens värld anser vara möjligt och framförallt viktigt att få fram till ett internationellt beslutsfattande.* ■

Och när jag nu läste vad Richard Falk hade i sitt kapitel "Towards a New World Order" så tänkte jag då spontant på Attac, och jag är glad för att det nämndes här. Om jag får lov att citera vad han säger i sin konklusion: Han tror att "Ett nytt system kommer att födas under nästa århundrade, och att dödsryckningarna av det gamla kommer att bli en provotid för mänskligheten". Människorna då ifrågasätter de nationella regeringarnas klokhets, åtminstone som de flesta idag fungerar. Vi behöver en spontan massrörelse för ett nytt världssystem som tillgodoser de fina målen fred, ekologisk välfärd, miljö kvalitet, social och politisk rättvisa – en massrörelse som är skeptisk mot experter och byråkrater och tveksam till löften om snabba kurer som skall fixa planetens sjukdom. ■

Under seminariets gång kom åtskilliga av deltagarna in på personliga minnen om Karl-Reinhold Haellquist och Hans Regnéll. Något av detta följer här.

Ragnar Bremle:

Karl-Reinhold Haellquist träffade jag tidigt i Skånes Världsfederalister därför att han liksom jag vi sögs upp av idén, och det var naturligtvis Hans Regnéll som gav oss den inspirationen, kanske också som i mitt fall Hans' föregångare docent Elof Åkesson. Sin arbetsplats hade Karl-Reinhold vid "Centralinstitutet för Nordisk Asienforskning" (numera "Nordiska Institutet för Asienstudier"). Det ligger i Köpenhamn, och han var en nästan daglig pendlare. Sina Lundastudier hade han börjat inom historieämnet och då lagt Asienperspektiv i sin forskning, och inte bara behandlat kolonialmak-

ternas historia ute i Asien. Han har handlett och inspirerat många av dom Nordiska forskare som nu sysslar med det moderna Asien.

Världsfederalist var Karl-Reinhold sedan början av 1950-talet. Han var då med i "Skånska Samarbetskommittén för FN-information", med sekretariat och tidning, och Hans Regnéll som ordförande. Under senare år var han sekreterare i Skånes Världsfederalister och den som vid sidan av Hans Regnéll hade kontakt med studentvärlden. Karl-Reinhold var utomordentligt väl insatt i internationella frågor och i samtal eller diskussion vänlig och humoristisk, ibland något lakonisk men sällan polemisk. Vi saknar honom mycket.

Martin Hagvall:

Jag är jätteglad över att vara här, naturligtvis kopplat till ett starkt vemod över både Hans Regnéll och Karl-Reinhold Haellquist, två personer som jag lärde känna under en kort men intensiv tid, då jag engagerades ganska djupt i Världsfederalisterna, och kom att lära känna dom på olika sätt och vid olika möten, som berikat mig oerhört, och inspirerat i det fortsatta arbetet.

.....
Under det här läsåret har jag fått tillfälle att åka runt och informera om mina erfarenheter från FN i New York. Även då tycker jag att jag bär med mig mycket av sådant jag minns från samtalen som jag hade både med Hans och Karl-Reinhold. Hans hade jag möjlighet att lära känna närmare. Jag tror att den riktiga kraften i den dialogen den fick jag när det var ett socialt toppmöte i Köpenhamn, det var 1995. Jag kom ner hit till Lund och bodde hos Hans och Helga under en dryg halv vecka, och pendlade till Köpenhamn för att delta i toppmötet. Vi hade många mycket stimulerande samtal på kvällar och eftermiddagar. Och det som slog mig som gjorde att jag direkt tog till mig Hans från mitt perspektiv alltså, det var att han var så enormt öppen och lyhörd för nya idéer. Han hade tålamod med mina utläggningar, även när det gällde saker som var

hans expertis, i filosofiska frågor där jag inte alls har överblicken ..... Bara en liten sak som jag minns och som för mig var ett uttryck för hans attityd, det var Hans' sortering av papper. Det var i form av högar som var om inte upp till taket så i alla fall en meter höga. Där låg dom runt på många olika platser. Och Hans visste ju precis var dokumentet var, han visste att i den högen någonstans

två tredjedelar ner, och vips så lyfte han ur pappret som han behövde. ... För mig så vittnar det om en inställning om att det är inte *formen* som är det viktiga utan *resultaten*.

Hans hade en ljus syn på människans möjligheter att skapa en bättre värld. Och det är något som är någorlunda sällsynt vågar jag påstå. Just det här att man kan ha visioner och tankar men ändå vara grundad i verkligheten. Att se detta: *"Jag når nog inte ända fram under min livstid, men det är ändå värt att kämpa för. Det är en vägvisare, en riktning som hjälper mig att strukturera samhället och att tolka det". ...*

Helena Thorfinn:

Jag har under många år varit journalist, och också under många år varit farbror Hans' vän. I dom här högarna av papper som Martin pratade om tidigare, där satt jag redan som 12-13-åring och lyssnade på ABBA-skivor, i det rummet. På något sätt så smittade det av sig, intresset för dom här frågorna. Det har jag fått, och farbror Hans har periodvis funnits som en samtalspartner.

I dag arbetar jag alltså på SIDA:s policyenhet, och på policyenheten jobbar man med att göra det som är lätt svårt, och det som är svårt lätt. Det är precis vad jag tror varit farbror Hans' styrka: att problema-

tisera dom frågor som förefaller lätta, men också försöka göra det som är svårt litet lättare.

Som ni vet är ju bistånd, utveckling och konflikt ... allt håller ju ihop väldigt mycket i dag. Så dom här så att säga Sokratiska spörsmålen som jag på något plan brottas med, och absolut inte har några svar på, dom hade jag gärna diskuterat med farbror Hans i dag.

... Jag hade oerhört gärna haft ett samtal med farbror Hans om konventionen för MR, hur hade han sett på det här – måste man vidga begreppet, och hur vidgar man det? ■

Sverige har ratificerat ICC-stadgan

av Jan Bellander

Under de sista femtio åren har åtskilliga s.k. tribunaler upprättats för att döma "krigsförbrytare", dvs. individer som begått "brott mot mänskligheten". Den första kan sägas vara Nürnberg-rättegången 1945 -1946. Nu aktuell är tribunalen i Haag som upprättats för brott begångna i ex-Jugoslavien under 90-talet.

För att slippa en rättvisa som grundar sig på tillfälliga domstolar samlades år 1998 190 av FNs medlemsstater ett möte i Rom. Där arbetades fram riktlinjer, den s.k. **Romstadgan**, för en permanent internationell brottmålsdomstol, **ICC** (International Criminal Court).

Ett stort antal ideella rörelser, NGO:s, bildade vid samma tillfälle en koalition, CICC, för att främja förverkligandet av ICC. Som ledare ("convener") för koalitionen valdes **William Pace**, framstående inom Världsfederationsrörelsen.

Den 14 juni fattade Riksdagen beslut om prop. 2000/01:122 om godkännande av Romstadgan, dvs. stadgan om denna blivande Internationella Brottmålsdomstol, ICC. Regeringen fattade samma dag beslut om ratifikation av Romstadgan.

Det så kallade "ratifikationsinstrumentet" skickades till FN i New York, och den 28 juni överlämnades

detta officiellt av Sveriges FN-ambassadör **Pierre Schori** till biträdande generalsekreterare **Hans Corell** Närvarande var även **William Pace** och **Palittha Kohona**, .chef för FN:s traktatsektion.

Detta innebär att nu – i början av juli 2001 – 36 länder har ratificerat Rom-stadgan. För att den in-

William Pace, Pierre Schori, Hans Corell, P Kohona

ternationella brottmålsdomstolen ICC skall realiseras fordras att 60 länder har ratificerat.

En bit kvar, men det går åt rätt håll ! ■

Vi hörs inte tillräckligt!

av Ragnar Lagerström

Jag har nyligen skaffat mig en dator som släpper ut mig på nätet, och då har jag gått in på SVFs hemsida och läst det världsfederalistiska samtalet från 1998 och skrivit ut Martins tänkvärda sju frågor om världsfederalismen. Några citat:

"Det är lätt att ha generella idéer". Vi världsfederalister har ett slutgiltigt mål, som vi målar upp. Vi föreställer oss att världen skulle behöva efterlikna många av de principer om råder i en demokratisk stat. - Detta är naturligtvis vårt mål, men när det sedan blossar upp en konflikt ute i världen och vi säger att "lösningen är en världsfederation" är det många som replikerar: "OK, det är möjligt att det är en lösning, men jag har svårt att se hur vi ska kunna förverkliga detta nu. Vad hjälper det i just den här konflikten att vi ska ha en världsfederation?"

"Det finns sedan tidigare ett beslut på att arbetsutskottet ska kunna reagera snabbt, med viktiga pressreleaser. - Då är det naturligtvis viktigt att sådana ställningstaganden är i enlighet med föreningens idéer. Samtidigt behöver de vara "spetsiga" dvs. utgöra tydliga ställningstaganden, annars kommer inte media att ta någon hänsyn till dem.

Hittills har vi varit mycket dåliga på att presentera våra åsikter. Vårt broschyrmaterial begränsas nästan uteslutande till visionen, slutmålet. När vi får frågan vad vi tycker i mer konkreta frågor så har vi svårt att svara.

Att vi har varit dåliga på att presentera våra åsikter kan ha tre orsaker. Den *första* är just att det har varit svårt att säga något nytt och slagkraftigt utan att först fråga medlemmarna. Det *andra* är att det alltid är så gott om "bra" händelser i samtiden som det har varit lätt att kommentera ur federalistisk synpunkt. Det *tredje* är att det minsann inte är lätt att få tidningarna att ta in någonting om världsfederation.

Jag ska ta svårigheterna en i taget:

1) - Svårt att tala för hela rörelsen i konkreta frågor.

Men det är nog inte nödvändigt att tala för hela rörelsen. Styrelsen kan ju utse en grupp som får handla på eget ansvar, bara säger att den är utsedd av föreningen. Om det visar sig att medlemmarna ogillar resultatet, kan ju kommittén avsättas och en ny utses. Men jag tror inte att det är så stor risk för det.

2) Vad ska man yttra sig om?

Det ska ju ha något med världsfederalismen att göra, och samtidigt något med det dagsaktuella. Det kan bli rätt ansträngt. Då vill jag säga följande: För att en världsfederation verkligen ska fungera krävs att medlemsstaterna är demokratier. Annars blir det ingen demokratisk federation utan hakar alltid upp sig. Som om t ex en av våra svenska kommuner vore odemokratiskt styrd, styrd av en diktator. Omöjligt. Därför kan allt som bryter mot demokratin i strängare mening ses som hinder mot FN:s utveckling mot global rättsordning och kan därför tas upp i skrivelser. Skrivelser om sådant kan lämnas till *utrikesministern* med uppmaning att göra Sveriges röst hörd för att kritisera ser i ett eller annat land. Stoff torde inte saknas. Brev kan skickas på Amnesty International's sätt till *presidenterna* och *ministern* i odemokratiska länder, till svenska legationen i dessa länder, till *FN:s generalsekreterare*. Till svenska *riksdagsmän*, som kan ta upp fallen i riksdagen. Till *politiska skribenter* i Sverige och utlandet osv. Alltid blir det väl läst av några, och det är ju bättre än att det inte läses alls. Ett tankemotiv kan alltid vara att den som motsätter sig demokrati försvårar utvecklingen av en global rättsordning, och att den som medvetet försvårar den globala rättsordningens stärkande och utveckling är och beter sig som en mänsklighetens fiende. Värre än en landsförrädare: han begår världsförräderi.

Det är inte så stor risk att våra medlemmar ska bli chockerade och gå ur föreningen, naturligtvis kan det i enstaka fall bli misstag så att demokratiska företeelser prickas som odemokratiska, men då blir det ju protester och därmed debatt, och misstag kan ju rättas till. Och vi ska nog inte låta oss bindas för en folkrörelse (något tiotal aktiva personer och något hundratal passiva är inte så värst mycket till folkrörelse) utan snarare se oss som en arbetsgrupp med supporters. Som det var från början.

3) - Tidningarna är svårflirtade.

Ja, men som jag nu har försökt visa är vi inte så helt beroende av tidningarnas nåd. Det finns så många andra kanaler. Och det finns så många andra att störa och att oroa! ■

Åländsk modell väcker intresse

av Jan Bellander

”Den framgångsrika 80 år gamla lösningen av konflikten mellan Finland och Sverige om Åland kan bidra till att lösa pågående minoritetskonflikter på olika håll i världen. .... Det framhöll FN:s Europachef i Genève, biträdande generalsekreterare Vladimir Petrovskij, vid ett seminarium i Mariehamn. Finlands FN-ambassadör i Genève, Pekka Huhtaniemi, som gjort honom uppmärksam på möjligheten att använda Åland som ett exempel på ett välfungerande självstyre, som på sina egna kulturella villkor har utvecklats både politiskt och ekonomiskt.”

(TT-FNB, Mariehamn)

När Åland ville bli svenskt.

Den 20 augusti 1917 samlades representanter för de åländska kommunerna på Ålands folkhögskola. Officiellt handlade mötet om att upprätta brandkårer. Men det var bara en täckmantel för ett betydligt mer brännande (!) ämne: Ålands återförening med Sverige.

Hur tanken på en återförening med Sverige uppstod är inte klarlagt, men den fick snabbt ett mycket starkt stöd hos ålänningarna. I december 1917 anordnades en namninsamling. Av 8000 tillfrågade personer skrev över 7000 under ett upprop riktat till Sveriges kung och folk, att Åland skulle återförenas med Sverige efter förlusten mot Ryssland i samband med 1808-09 års krig. Först 1921 kunde frågan slutgiltigt avgöras. Beslutet fattades av Nationernas Förbund. Resultatet blev att ålänningarna fr.o.m. 1922 fick en form av självstyrelse.

Självstyrelselagen ger det åländska parlamentet rätt att stifta lagar på en rad områden, bland annat inom hälso- och sjukvården, undervisningen och kulturen, inre kommunikationer och postväsende. Åland har också egen kommunallag och egen näringslagsstiftning. Inom dessa områden gäller de lagar som landstinget stiftat. På områden där ålänningarna inte har rätt att stifta egna lagar gäller istället Finlands lagar. Exempel på sådana områden

är post-, tull- och myntväsendet, domstolsväsendet och straffrätten, större delen av civilrätten som familje-, arvs- och handelsrätten, samt utrikesförvaltningen.

Åland får varje år 0.45 procent av statens (Finlands) inkomster, och denna summa får landstinget sedan använda utan att riksmyndigheterna lägger sig i. De sociala förmånerna för ålänningarna bör dock inte göras sämre än för andra finländare. Åland har också rätt att stifta lagar som gäller hyra och hyresreglering, fornminne, socialvård, utskänkning av alkohol, samt radio och television.

Det finns i självstyrelselagen bestämmelser som ska förhindra en alltför stor invandring av finsktalande. Exempelvis krävs åländsk hembygdsrätt, en form av medborgarskap, för att få köpa fast egendom i landskapet. Likaså måste aktiebolag i landskapet ha en styrelse som till huvuddelen består av ålänningar. För att få hembygdsrätt krävs att man är finsk medborgare och har bott stadigt inom landskapet i fem år. Dessutom måste man ha tillfredsställande kunskaper i svenska. Offentliganställda tjänstemän som inte har svenska som modersmål måste avlägga ett särskilt prov som visar att de behärskar språket.

Ålands historia:

1917. Ryska revolutionen. Ålänningarnas önskan om återförening med Sverige framförs första gången offentligt den 20 augusti. Finland förklarar sig självständigt den 6 december.

1919. En deputation av tre åländska representanter framlägger Ålands sak inför fredskonferensen i Paris.

1920. Finlands riksdag antar en självstyrelselag för Åland. Ålands landsting uppvakter svenska regeringen med en försäkran om att man håller fast vid återföreningstanken. På förslag av England hänskjuts frågan till Nationernas Förbunds råd.

1921. Ålandsfrågan avgörs i Nationernas Förbunds råd. Finland tillerkänns suveräniteten över Ålandsöarna. Åland erhåller garantier för bevarandet av språk, kultur och lokala sedvänjor.

1922. Självestyrelselagen från 1920 börjar tillämpas. Ett landsting väljs och till talman väljs Julius Sundblom. Landstinget sammanträder första gången den 9 juni (numera Ålands självstyrelsedag).

1951. En reviderad självstyrelselag antas.

1954. Åland får egen flagga.

1970. Åland blir medlem av Nordiska rådet.

1984. De första åländska frimärkena ges ut.

1988. Den första parlamentariskt tillsatta landskapsstyrelsen utses.

1993. En ny självstyrelselag, den tredje i ordningen, träder i kraft. ■

”Smarta” sanktioner?

Av Anita Lilburn

Det brittisk-amerikanska förslaget på nya ”smarta sanktioner” mot Irak innebär följande:

- civila förnödenheter till ett värde av ca \$800 miljoner som tidigare stoppats eller förhålls släpps fria. Men civila varor för \$ 3 miljarder stoppas fortfarande. I förslaget ingår en 23 sidor lång lista på civila förnödenheter som kommer att förbjudas .
- 30% (istället för de nuvarande 25%) av oljeintäkterna går till FN:s skadeståndskommitté.
- hårdare gränskontroll för länder som gränsar till Irak, i syfte att förhindra oljesmuggling.
- *eventuella* åtgärder som riktar sig mot irakiska regeringsmedlemmars finanser

Även om fler varor når landet har vanliga irakier, som fortfarande lever på existensminimum, ingen möjlighet att köpa dem eftersom deras köpkraft är mycket låg efter de senaste tio årens galopperande inflation – år 1989 : 0,31 Dinarer = \$1, år 2000: 1780 Dinarer = \$1

Iraks oljeintäkter går även i fortsättningen in på ett konto kontrollerat av FN:s sanktionskommitté. Inga kontanter från olja-mot-mat-programmet når landet. I förslaget ingår ingen plan för återuppbyggnad av den förstörda infrastrukturen

Den brittiska tidskriften The Economist anser att det nya förslaget erbjuder **”en aspirin-tablett när det krävs en operation”** (Ledarartikel 24 februari 2001) .För att återhämta sig efter de drygt tio åren av sanktioner behöver landet frihet att tillåta utländska investeringar samt en enorm återuppbyggnadsinsats

FN:s humanitära expertgrupp sa i mars 1999: ”Den fruktansvärda humanitära krisen i Irak kommer att bestå om Iraks ekonomi inte tillåts återhämta sig och det kan inte uppnås enbart genom stödsatser” ■

EU i Sverige

av Jan Bellander

Att Sverige under årets första sex månader haft ordförandeskapet i EU har haft det goda med sig att för Sveriges befolkning EU "satts på kartan" som det brukar heta. Och det är nog ingen svensk som inte fått sina kunskaper om EU, på gott och ont, ökade under det här halvåret.

Positivt i sammanhanget är den mycket välskötta webbplats som Sverige haft: **eu2001.se**, som har satt EU-rekord: 600 000 besökare på fyra månader! Denna webbsajt (för att använda den gängse svenska stavningen!) är välfylld med mötesdagordningar, bakgrundsdokument, pressmeddelanden och annan information – allt på tre språk: svenska, engelska och franska.

Samtidigt som det alltså finns all anledning att i globaliseringens tidevarv samordna och förena Europas stater så är det ju ingen tvekan om att EU av idag har mycket stora svagheter. Framförallt är det alltså **bristen på demokrati**.

EU håller visserligen hårt på att alla medlemmarna skall vara demokratier. Utmärkt – men EU självt är inte en demokratisk organisation! EU-kommissionen, "EU:s regering", är tillsatt av medlemmarnas regeringar, medan det **folkvalda** parlamentet har mycket litet att säga till om. Insynen i EU-myndigheternas arbete är fortfarande utomordentligt bristfällig, även om vissa framsteg har skett.

Ett annat problem är att EU tenderar att skapa sig själv till ett "Festung Europa" med fortfarande höga tullmurar mot u-länder, och svårigheter med invandring från "yttervärlden".

En del av dessa svårigheter beror säkert till en del på att EU efter alla dessa år fortfarande **saknar författning**. Skall organisationen fortsätta att utvecklas som en centralbyråkrati, med ärenden som storleken på jordgubbar på dagordningen, eller i riktning mot en federation, som ägnar sig åt få men väsentliga frågor?

För att belysa dessa och andra EU-problem genomförde under "Göteborgsdagarna" ett "nätverk" bestående av ett stort antal ideella och politiska organisationer dels demonstrationer med 15 - 20,000 deltagare, dels välbesökta arrangemang med seminarier, föredrag och gatuteater. Vidare hade anordnats samtal mellan "nätverket" och ledande EU-politiker, framförallt från Sverige. Allt detta skedde under ordnade demokratiska former.

Det är bara att beklaga att denna väsentliga och omfattande verksamhet syntes så litet till i media (med få lysande undantag, som syndikalistiska *Arbetaren*). Istället koncentrerades intresset på "demonstranternas svans" – ett hundratal stenkastande ligister. Ja, ja, man kan ju förstå att flygande gatsten är mer *bildmässigt* än en seriös diskussion om låt oss säga Schengenavtalet! ■.

Web-adresser med anknytning till detta nummer

SIDA: www.sida.se

Världsbanken: www.worldbank.org

Grameen Bank, Bangladesh: www.gdrc.org/icm/grameen-feature.html

Globkom: www.globkom.net

Europafederalisterna: www.geocities.com/europafederalisterna/

Sveriges Världsfederalister: www.fn-kampanj.org/svf/

ICC: www.icc.org/icc/, och även www.iccnw.org

Åland: www.aland.fi/virtual/frame.html

Sveriges EU-ordförandeskap: eu2001.se

Avs:
Sveriges Världsfederalister
c/o Bellander, Kärrgränd 36
162 46 VÄLLINGBY

FÖRENINGSBREV

VÄRLDEN OCH VI nr 2-3 2001

Sagt om demokrati:

"Ett land blir inte mer demokratiskt för att man inför formella regler, det fordras en stödjande etisk kultur"

Hertha Hanson,
docent i idé- och lärdomshistoria vid Högskolan i Halmstad

"EU-länderna är demokratier, men EU är inte demokratiskt"

Sverker Gustavsson,
professor i statskunskap vid Uppsala Universitet

Världen och Vi (VoV) är en kulturtidskrift som vill diskutera

- förutsättningarna för en global demokratisk rättsordning
- reformering och stärkande av Förenta Nationerna
- federalism på lokal, regional och global nivå

Världen och Vi utkommer med fyra nummer per år.
Web-adress: www.fn-kampanj.org/svf/vov.htm

Ansvarig utgivare:
Bengt Lindqvist

Redaktionskommitté:
= Jan Bellander -- tel / fax (08) 795-6004,
Kärrgränd 36, 162 46 Vällingby
e-post: jan.bellander@swipnet.se
= Karl af Geijerstam

VoV skickas till alla medlemmar i Sveriges Världsfederalister (SVF), se rutan till höger. Man kan också prenumerera: helår 100:- kr, (lösnummer 25:- kr)

Utgiven av Sveriges Världsfederalister (SVF)
c/o Karl af Geijerstam, Trädgårdsvägen 18
468 32 VARGÖN

postgiro 5 55 50-8

Föreningen Sveriges Världsfederalister (SVF) är den svenska organisationen i World Federalist Movement (**WFM**).

WFM är en internationell rörelse som sedan 1947 har verkat för reformering och demokratisering av Förenta Nationerna, och för en starkare global rättsordning. WFM, som har konsultativt status i ECOSOC (FN:s ekonomiska och sociala råd), verkar inom olika globala samhällsfrågor, såsom folkrätt, nedrustning, miljö, mänskliga rättigheter och utveckling.

SVF vill också väcka diskussion om federalism och om dess betydelse för fred och utveckling – lokalt, regionalt, och på lång sikt i en federation av alla världens stater, en **demokratisk världsfederation**.

SVF är medlem i Svenska FN-förbundet.

SVF söker med olika projekt bidra till debatten om lösningar på världsomspännande problem samt FN:s reformering. Vi vänder oss särskilt till ungdom med intresse för globala frågor.

Web-adress: <http://www.fn-kampanj.org/svf>

Medlemsavgift/ år:
helbetalande : 200:- kr
nya medlemmar (första året), samt medlemmar under 26 år : 100:- kr